

Otázka: Předsókratovská filosofie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): adelka

Milétská škola

-označení podle Milétos

- byli zde tři myslitelé - zakladatelé filozofického myšlení - Thalés, Anaximandros, Anaximenes

- orientace na hledání pralátky = arché, z nichž povstává celý svět a která je základem všech věcí, všichni měli společný názor, že tato látka není pasivní mrtvou hmotou, ale v jiných ohledech se jejich názory už měnily.

Thalés - první z Milétanů, myslel si, že vše co existuje je stvořené z vody, měl na mysli vodu plnou bohů - > bohové jsou tvůrci světa, tuto vodu nadali vlastností vytvářet jsoucno. Vodu vybral proto, že je proměnlivá (pára, led, sníh, tekutina)

Anaximenes

- snažili se najít ve světě něco, co je společné všem předmětům - prazáklad světa (=arché)
- na počátek všeho považoval neurčitý, neomezený vzduch, který si představíme na základě analogie s fyzikálním vzduchem.
- vzduch si vybral proto, že je ze všech látek nejméně postižitelný, ale i proto, že souvisí s dýcháním, dechem - je tedy živoucí

Anaximandros

- byl Tháletovým žákem
- všímal si proměnlivosti věcí, jejich vzniku a zániku, ptal se odkud pochází a kam mizí
- prohlásil že základem světa je apeiron= nevymezenost, základ všeho existujícího, princip světa bez hranic. Apeiratické - nevymezené, nezměrnost
- vše co existuje je vymezené, ohraničené, vzniká z apeironu, peras = mez, hranice, každé jsoucno je peratické
- Anaximandros chápal vznik věcí u apeironu jako pokus o omezení bezmezného apeironu
- Z apeironu vychází věci a také do něj spadají a zanikají - každé bytí je obdařené vinou, každý si s sebou nese trest zániku. Proces vznikání a zanikání řídí bohyně Díké - princip spravedlivosti světa
- svým bytím neseme vinu za to, že jiné nemůže být
- když zaniknem - vzniká nové bytí
- nic není ve své stálosti - nic existuje, ale nemůžeme ho dokonale prozkoumat
- znaky arché - nedělitelnost, homogenost, stálost, materiálně duchovní základ

Pythagorejská škola

- Pythagorás - matematik, filozof, zakladatel náboženského spolku, který byl ovlivněn orfismem
- prolíná se zde filozofie s mystikou i naivní pověřčivostí
- domněnka že to co nemá tvar, není, neboť se nedá nijak vymezit a navzájem odlišit
- každé jsoucno je vytvarováno, má tedy svou hranici, mez (=peras)
- když se snažil určit co udává mez, přišel na to, že každá mez má svůj rozměr, který se dá vyjádřit číslem. Základem všech jsoucích věcí je tedy podle Pythagora číslo. Číslo chápali spíše jako tvar. Číslem jde vyjádřit i kvalita
- arché - jasně dané, kvantitativní vztah mezi jsoucnými,
- poměr - svět jsoucnen existuje díky tomu, že jsou vůči sobě v určitém poměru
- svět je v principu harmonický
- vesmír - kosmos = harmonie

-Eukleides

- Skrze jeho poznatky poznávání vesmíru
- Číslo jedna jako základ světa
- Svět, který je vyjádřen čísly, je ideální; disharmonické prvky vyjádříme iracionálním číslem
- Poprvé použil slovo filozofie
- Člověk nikdy nemůže poznat celý svět, a tak může mít jen lásku k poznávání (může filozofovat)

- Orfismus - pradávna mystická nauka o světě, určující myšlenkou je idea převtělování
- Řekové chápali číslo geometricky, spojovali jej s útvarem 1 - celek, 7 - mystické číslo, trojka - trojúhelník, 2 - úsečka

Herakleitos z Efesu

- Oponent Parmenida (jeho současník)
- Všiml si neustálé proměnlivosti věcí, ukazoval, že nic není stálé, že vše je v neustálém toku, přeměně bytí na nebytí a naopak
- Snažil se objevit příčinu světa, jakými principy se řídí, jak vzniká
- Používal metaforický jazyk př. Cesta v mořích je špinavá a čistá ->

Záleží na tom pro koho, pro člověka je nepitná (špinavá), pro zvěř, ryby, je čistá.

- Snaží se najít svět v souvislostech, svět není jednoznačný
- Vnáší do filozofie prvek dialektiky = způsob chápání světa v souvislostech, realita je v neustálém pohybu
- Principem světa je něco, co řídí samotný pohyb, řídicí prvek = logos
- Logos = řád světa
- Jak se děje pohyb světa? -> na základě jednoty a sváru
- Svět který nemá pevné podklady - shoří, pak vznikne další svět - cyklický vývoj
- Jednota - moře, ale je teplé nebo studené

-Teplota, ale je chladná nebo teplá

-> boj : teplá x studená

- odkaz : dialektika = myšlení v souvislostech, jedno bez druhého neurčíme

- výroky :

1. Herakleitos říká, že se vše jednou stane ohněm. (Aristoteles)

2. Oheň jenž přijde, vše rozsoudí a uchvátí.

= kosmogonické výroky = cyklická proměna kosmu, po starém kosmu se z trosek zrodí nový kosmos. Oheň je pán všeho a vše rozsoudí, uchvátí. Základ světa je oheň, tepelná smrt vesmíru.

3. Směnou ohně je veškero a oheň je směnou veškera, tak jako je zboží směnou zlata a zlato je směnou zboží.

- logos a oheň -> logos udává řád velení ohně

- Čím Herakleitos obohatil filozofii:

-podstatou bytí je dění, neustálá proměna. Veškeré dění je založeno na základě boje protikladů

- nestejně prvky na sebe narážejí (odehrává se přítomnosti)

- konec protikladů - svět se zestejní, a tím pádem končí

- principem boje protikladů je logos = řád, harmonie

Elejská škola

- Sicílie, Elea, současníci Herakleita (6-5. St.)
- Popření pohybu
- Představitelé : Xenofanés, Parmenides, Zenón Elejský

-Parmenides

- Patří mezi nejoriginálnější myslitele světa, zakladatel školy
- dospěl k tezi že „nebytí není“ a že jest pouze bytí
- aby bylo plně jsoucí jsoucno, musí být jedno a všeobsáhlé
- kdyby existovalo nebytí, byl by vlastně jen prázdný prostor, do kterého by se jsoucno přelávalo, mohlo by se zde přeměňovat -nebylo by plně existující
- jde-li nám o pravdu, je třeba řídit se jednoznačnou logikou rozumu, nikoli smyslovým zdáním
 - Eleaté říkají, že pohyb neexistuje (opak Herakleita)
 - Pohyb je pouze klam, zdání pohybu vzniká v našem myšlení
 - Aporie = výraz - logický spor, logický paradox (Zenón, žák Parmenida)
 - Achilles a želva - rychlý Achilles nikdy nedožene pomalou želvu, dráha po bodech
 - Pohyb je propojenost - př. Obrázky dohromady - vznikne film
 - Pohyb - Doxa - zdání

-porvchové, nepodstatné

-bytí - neměnné, trvalé, nepohybující se, homogenní (všude stejné), skryto ze jevy (barva, vůně, tvar)

- k tomuto bytí dospějeme pomocí myšlení

- řekové se snažili udobřit vztah Herakleitos vs. Elea

- neměnné bytí je spojeno s trvalým řádem - svět je uspořádán, náhoda je vyloučena, vše co je odvozeno od bytí je determinováno, nemůže být jakékoliv, je spojeno/ spoutáno přísným

řádem.....Ananké - bytí v poutech

- určující pro svět je naše myšlení, myšlení o bytí je striktně abstraktní

- pravé poznání směřuje k podstatě bytí

Atomisté

- Leukippos a jeho žák Démokritos
- Sloučili Herakleitovu teorii a myšlenku nepohyblivosti
- Oběvili neměnou podstatu jsoucen ovšem schopnou pohybu
- První úkol - objevit možnost pohybu
- Abych mohl bytí rozpohybovat, musím tomu dát čas a prostor ->

Plné bytí - atomy, nedělitelné, věčně se pohybující

Prázdné bytí - časoprostor, náš svět

- Podle Demokrita jsou nejrychlejší atomy ohně a duše
- Vlastnosti atomů : tvar, velikost, povrch

Empedoklés a Anaxagorás

- Netvoří školu, sólo filozofové
- Badatelé

- Snaží se navázat na atomisty, snaha o vyrovnaní sporu mezi Herakleitem a Elejskou školou
- Snaží se najít hybnou sílu světa
- Na počátku světa - okeánus - nevymezenost, bůh Logos udává řád, je harmonizován láskou nebo nusem
- Empedokles říká, že láska a nús (duch) jsou božské duchovní síly, také říká, že láska je někdy vytlačována sporem. Strukturuje živly - oheň, vodu, zemi, vzduch - utváří se z nich jsoucna
- Anaxagoras má jiné částčky světa - nekonečné množství semen, z nichž se utváří jsoucna. Tyto semena nemůžeme považovat za atomy, nejsou nadány pohybem. Síla lásky a sváru je spojuje a rozpojuje - působí na různost světa

...uvedené školy představují předsokratovskou éru vývoje filozofie, v níž chybí téma člověka